

OVI – Maahanmuuttajien kansalaistoiminnan kehittäminen

Väliraportti
1.1.–30.6.2008

Suomen Mielenterveysseura

SISÄLLYSLUETTELO

Yhteenvedo	3
Hankkeen tavoitteet ja toimintatavat	4
Kumppaniyhdistykset	5
Muutoksia kumppaneissa	5
Kevään kumppanineuvottelut	5
Berde ry	5
Afganistanilaisten Yhdistys Helsingissä ry	6
Ariana ry	6
Kumppanit vuonna 2008	6
Irakin Työllistämisyhdistys IRTY ry	6
Monika-Naiset liitto ry	7
Berde ry	7
Koulutukset	8
Kumppaniyhdistysten tarpeet	8
Kevään koulutukset	9
Asiantuntija-alustukset	9
Mielenterveyden Ensiapu® 2 -koulutus	10
Suunnitteilla olevat koulutukset	10
Mielenterveyden Ensiapu®1 -koulutus	10
Ryhmät yhdistyksessä	11
Ryhmänohjaajakoulutus	11
Projektikoulutus	11
Kevään koulutusten arviointia	12
Osallistujapalaute	12
Projektihenkilöstön tekemiä havaintoja	13
Aineistot	14
Kumppaniyhdistysten tarpeet	14
Kevään aikana tehty valmistelutyö	14
Verkostotyö	15
Kumppaniyhdistysten tarpeet	15
Verkostojen ja yhteistyömahdollisuuksien kartoitusta	15
Verkostotyön arviointia	17
Tutkimus	17
Seuranta ja arviointi	17
Verkoston riskianalyysi	18
Johtoryhmä	18
Ohjausryhmä	19
Mielenterveysseuran asiantuntijatyöryhmä	19
Ulkoinen arviointi	20
Tiedottaminen	21
Henkilöstöhallinto	21
Taloushallinto	21
Liite 1: Yhteenvedo OVI-hankkeen verkoston riskianalyysistä (vaihe 1: riskien tunnistaminen)	22

Yhteenveto

OVI - Maahanmuuttajien kansalaistoiminnan kehittäminen vahvistaa maahanmuuttajajärjestöjen toimintaedellytyksiä ja mielenterveyteen liittyvää tietotaitoa erilaisin koulutuksin ja aineistoin sekä Itä-Helsingissä tapahtuvalla verkostotyöskentelyllä. Tavoitteena on mielenterveysongelmien ennaltaehkäisy, monikulttuurisen ymmärryksen ja suvaitsevaisuuden lisääminen sekä maahanmuuttajien mielenterveyteen, mielenterveysongelmien ennaltaehkäisyyn ja arjessa selviytymiseen liittyvien näkemysten ja kokemusten tutkiminen.

Hanke toteutetaan Raha-automaattiyhdistyksen tuella ajanjaksolla 1.9.2007–31.12.2011. Kehittämistyö tehdään kumppanijärjestöjen kanssa. Vuonna 2008 kumppaneina ovat Irakin Työllistämisyhdistys, Monika-Naiset Liitto ja somalitaustainen Berde. Kehittämistyön tuloksena syntyvistä koulutuksista, aineistoista ja verkostoista hyötyvät hankkeen edetessä myös muut maahanmuuttajajärjestöt, verkostokumppanit ja Suomen Mielenterveysseura.

Väliraportin tarkastelujaksolla hankkeen toimintasuunnitelmaa jouduttiin monelta osin muuttamaan. Keskeisenä syynä oli se, että kaksi neljästä alun perin hankkeeseen sitoutuneesta maahanmuuttajajärjestöstä jäi alkuvuodesta pois hankkeesta: Somali nuorten ja perheiden tuki Brothers Sonpet ry (19.1.) ja Afganistanin Kehitys- ja Yhteistyöjärjestö ADCO ry (4.2.).

Neuvottelut uusista kumppanuuksista veivät projektihenkilöstön aikaa helmi-huhtikuussa. Neuvotteluja käytiin kahden afgaanijärjestön ja yhden somalijärjestön kanssa. Näistä somalitaustainen Berde ry päätti huhtikuussa lähteä mukaan hankkeeseen.

Ajankäytön lisäksi epäselvä kumppanuustilanne heijastui hankkeessa tehtävään kehittämistyöhön siten, että kaikkia koulutuksiin ja verkostotyöhön liittyviä tavoitteita ei päästy täsmentämään. Myöskään kehittämistyö hankkeen eri työryhmissä ei päässyt jännevöitymään ja syvenemään toivotusti. Rahoittajan edustajan kanssa onkin sovittu, että näistä syistä neljättä kumppania haetaan vasta vuonna 2009.

Ennakoitua enemmän aikaa veivät myös keväälle alun perinkin suunnitellut uusien työntekijöiden perehdyttäminen ja työryhmän kouluttajavalmiuksien lisääminen. Osaksi tämä palautuu uuden työryhmän yhteistyön hiomiseen, osaksi esimerkiksi kouluttajakoulutusten aikatauluihin ja keston. Hyvin aikaa vieväksi osoittautui myös ulkopuolisen arvioinnin kilpailutus, joka toteutettiin projektihenkilöstön toimesta maaliskuu-kesäkuun välisenä aikana.

Kuvatuista syistä kevään tavoitteisiin kuulunut tutkimussuunnitelman laatiminen siirrettiin syksyyn. Muina painopistealueina vuonna 2008 ovat verkostotyön kehittäminen sekä koulutusten suunnittelu ja toteutus. Tarkastelujaksolla verkostojen kartoituksessa, yhteistyön rakentamisessa ja koulutussuunnittelussa päästiin kaikesta huolimatta hyvään alkuun. Jotta alusta asti mukana olleet kaksi yhdistystä pääsisivät vihdoin kiinni toivomiinsa sisältöihin, päätettiin kevään koulutustarjonnassa hyödyntää Mielenterveysseuran asiantuntijoita ja Koulutuskeskusta. Sekä IRTY että Monika-Naiset tarttuivat mahdollisuuteen kuulla kaksi asiantuntija-alustusta: Maahanmuutto psyykkisenä prosessina ja Vanhemmuus uudessa kulttuurissa.

Lisäksi Monika-Naisten työntekijät suorittivat Mielenterveyden Ensiapu® 2 -koulutuksen OVI-hankkeen kustantamana. IRTY:n jäsenillä ja vapaaehtoisilla olisi ollut mahdollisuus suorittaa SPR:n ja Helsingin Seurakuntayhtymän järjestämä MOD-koulutus, joka ei kuitenkaan vastannut yhdistyksen tarpeisiin.

Luonnollisesti myöskään kustannukset eivät toteutuneet suunnitellusti, mikä mahdollistaa kuluvalta vuodelta siirtyvän rahoituksen hyödyntämisen vuonna 2009. Arvio siirtymästä on 38 000 euroa.

Hankkeen tavoitteet ja toimintatavat

OVI-hankkeessa lisätään maahanmuuttajajärjestöjen toimintaedellytyksiä ja mielenterveyteen liittyvää tietotaitoa, jotta yhdistykset voivat omalta osaltaan tukea maahanmuuttajien arjessa selviytymistä uudessa kotimaassa ja täten ennaltaehkäistä mielenterveysongelmia.

Hankkeelle on asetettu seuraavat tavoitteet:

1. Kehittää maahanmuuttajajärjestöjen toimintaa
 - a. Kartoitetaan kumppaneiden tarpeet, joiden pohjalta tarkennetaan vuotuiset painopisteet
 - b. Tuotetaan maahanmuuttajajärjestöille heidän toiminnassaan tarpeellista aineistoa
 - c. Kehitetään ja toteutetaan Mielenterveysseuran malleihin pohjautuvia koulutuksia yhdessä kumppaniyhdistysten kanssa
 - d. Kehitetään yhteistyötä maahanmuuttajajärjestöjen ja muiden Itä-Helsingin toimijoiden välillä
2. Lisätä monikulttuurista ymmärrystä ja suvaitsevaisuutta
 - a. Mahdollistetaan kumppaniyhdistysten välinen verkostoituminen
 - b. Tuetaan maahanmuuttajien ja kantaväestön välistä tutustumista
3. Juurruttaa toimivat yhteistyökäytännöt ja työvälineet kumppanuusyhdistyksiin
4. Tuottaa tietoa maahanmuuttajien mielenterveyteen, mielenterveysongelmien ehkäisyyn ja arjessa selviytymiseen liittyvistä näkemyksistä ja kokemuksista.
5. Levittää kertynyt tieto, kokemukset ja kehitetyt toimintamallit myös muiden hyödyksi.

Keinoiksi tavoitteisiin pääsemiseksi on valittu koulutukset, aineistot, verkostotyöskentely ja hankkeen aikana toteutettava tutkimus maahanmuuttajien mielenterveyteen, mielenterveysongelmien ehkäisyyn ja arjessa selviytymiseen liittyvistä näkemyksistä ja kokemuksista.

Osa koulutuksista, aineistoista ja verkostotyöstä lisää yhdistysten toimintaedellytyksiä ja osa vahvistaa mielenterveyteen liittyvää tietotaitoa. Kehittämistyö tehdään yhdessä kumppaneiksi sitoutuneiden maahanmuuttajajärjestöjen kanssa. Kumppaniyhdistysten kanssa suunnitellaan, millaisia konkreettisia tekoja hankkeessa tehdään maahanmuuttajajärjestöjen osaamisen, toiminnan ja verkostojen kehittämiseksi. Projektin aikana käytössä olevat työntekijät ja rahoitus mahdollistavat pitkäjänteisen kehittämistyön – perustehtävän toteuttaminen on edelleen jokaisen yhdistyksen omaa toimintaa, eikä projekti osoita rahoitusta esimerkiksi vertaisryhmien tai leirien järjestämiseen.

Kumppaniyhdistysten tarpeita ja toiveita kartoitetaan kaikille yhteisissä työryhmissä ja yhdistyskohtaisesti. Tarpeiden täsmennyttyä projektihenkilöstö pyrkii vastaamaan niihin koulutuksella, aineistolla tai verkostotyöllä – siitä riippuen, mihin tavoitteeseen toiminnalla kulloinkin pyritään. Viitekehyksenä on aina projektisuunnitelma sekä Mielenterveysseuran asiantuntemus mielenterveyden ja kansalaistoiminnan edistäjänä. Unohduksiin eivät jää myöskään kumppaniyhdistysten osaaminen ja olemassa olevat verkostot.

Ensimmäiset tarvekartoitukset tehtiin ennen hankkeen käynnistämistä pidetyssä suunnittelupalaverissa huhtikuussa 2007. Tavoitteiden täsmenämistä jatkettiin syksyllä 2007 suunnittelukokouksessa, eri työryhmien kokouksissa ja yhdistyskohtaisissa tapaamisissa. Käytyjen keskustelujen pohjalta vuoden 2008 painopisteiksi valittiin koulutusten suunnittelu ja toteutus, verkostotyön kehittäminen ja tutkimussuunnitelman laatiminen. Kunkin osa-alueen toteutusta kuvataan yksityiskohtaisemmin käsillä olevassa väliraportissa.

Kumppaniyhdistykset

OVI-hankkeessa kehitetään maahanmuuttajien kansalaistoimintaa yhdessä kumppaneiksi sitoutuneiden maahanmuuttajajärjestöjen kanssa. Alun perin ajatuksena oli, että kehittämistyöhön osallistuisi neljä maahanmuuttajajärjestöä. Hankkeen edetessä kehittämistyön tuloksena syntyvistä aineistoista, koulutuksista ja verkostoista hyötyvät myös muut maahanmuuttajajärjestöt, verkostokumppanit ja Suomen Mielenterveysseura.

Muutoksia kumppaneissa

Hankkeeseen oli hakuvaiheessa sitoutunut neljä maahanmuuttajajärjestöä. Niistä Irakin Työllistämisyhdistys IRTY ry ja Monika-Naiset Liitto ry ovat alusta asti osallistuneet aktiivisesti ja sitoutuneesti yhteiseen työskentelyyn. Sen sijaan syksyn 2007 aikana tuli ilmeiseksi, että Afganistanin Kehitys- ja Yhteistyöjärjestö ADCO ry ja Somali nuorten ja perheiden tuki Brothers Sonpet ry eivät pystyisikään osallistumaan täysipainoisesti hankkeessa tehtävään kehittämistyöhön. Tämä näkyi muun muassa osallistumisessa erilaisiin työryhmiin, mikä hankaloitti yhteistyön syventymistä sekä työryhmien ryhmäytymistä ja työskentelyä.

Tästä johtuen ADCO:n ja Sonpetin edustajien kanssa käytiin tammi-helmikuussa 2008 keskusteluja yhdistysten sitoutumisesta ja osallistumismahdollisuuksista hankkeeseen. Keskustelujen tuloksena molemmat yhdistykset joutuivat toteamaan, ettei niillä ainakaan sillä hetkellä ollut mahdollisuutta osallistua hankkeessa tehtävään kehittämistyöhön. Yhdistysten haasteina olivat muutokset aktiivisten jäsenten elämäntilanteissa. Yhdistysten toiminta oli kanavoitunut näiden aktiivisten ihmisten kautta ja oli täten haavoittuvaa heidän jäädessään sivummalle toiminnasta – tavallinen tilanne monessa vapaaehtoisvoimin toimivassa yhdistyksessä.

Kevään kumppanineuvottelut

Hankkeeseen lähdettiin hakemaan kahta uutta kumppaniyhdistystä alkuvuodesta 2008. Tavoitteena oli, että poisjääneen somaliyhdistyksen tilalle löytyisi toinen. Afgaaniyhdistyksen löytymistä pidettiin toivottavana, mutta ei välttämättömänä.

Suomen Pakolaisavun Järjestöhautomosta ja Monika-Naiset liitosta saatiin hyvät vinkit mahdollisiksi uusiksi kumppaneiksi: somaliyhdistys Berde ry sekä afgaaniyhdistykset Ariana ry ja Afganistanilaisten Yhdistys Helsingissä ry. Edellyttäen, että yhteistyö palvelisi sekä yhdistysten että hankkeen tavoitteita, mukaan voitaisiin ottaa vaikka kaikki kolme.

Neuvottelut käynnistettiin helmikuussa rahoittajan vahvistettua, että Mielenterveysseura voi edetä kumppanineuvotteluissa itsenäisesti. Neuvottelujen käyminen oli aiempaa selkeämpää. Alkuperäiset kumppaniyhdistykset olivat tehneet osallistumispäätöksensä vaiheessa, jossa hankkeen toimintasuunnitelma oli vielä tarkentamatta ja konkretisoimatta. Uusille kumppaniehdokkaille voitiin aiempaa tarkemmin kuvata sitä, mistä hankkeesta on kysymys: mitä projektilla on tarjottavana ja mitä siihen osallistuminen kumppaneilta edellyttää.

Berde ry

Ensimmäinen neuvottelu Berde ry:n kanssa järjestyi heti helmikuun loppuun (25.2.). Tapaamisessa keskusteltiin yhdistyksen toiminnasta, OVI-hankkeesta ja siitä, minkälaisia mahdollisuuksia ja lisäarvoa hanke voisi yhdistykselle tuoda. Parituntisen keskustelun päätteeksi sovittiin, että yhdistyksen varapuheenjohtaja ja toiminnanjohtaja vievät projektihenkilöstöltä samaansa yhteistyötarjouksen ja taustamateriaalin hallituksen kokoukseen maaliskuun alussa (8.3.).

Neuvottelut Berden kanssa tuottivat toivotun lopputuloksen: yhdistyksen hallitus päätti lähteä mukaan hankkeeseen. Tieto hallituksen päätöksestä saatiin maaliskuun lopussa (22.3.) ja ensimmäinen yhteistyöpalaveri sovittiin pidettäväksi talvilomien jälkeen toukokuussa (19.5.).

Toukokuussa tapaamisessa keskusteltiin hankkeen toteutuksesta ja aloitettiin Berden tavoitteiden ja tarpeiden tarkentaminen. Lisäksi päätettiin, että toiminnanjohtaja edustaa yhdistystä kummassakin hankkeen työryhmässä. Palaverin päätteeksi sovittiin, että varsinainen yhteistyö aloitetaan kesän jälkeen täsmentämällä Berde ry:n ja hankkeen yhteisiä tavoitteita. Keskusteluihin osallistuivat Berden varapuheenjohtaja ja toiminnanjohtaja sekä OVI-hankkeen projektihenkilöstö.

Afganistanilaisten Yhdistys Helsingissä ry

Neuvottelut aloitettiin yhdistyksen puheenjohtajan kanssa maaliskuun alussa (5.3.). Tapaamisessa esiteltiin hanketta, tutustuttiin yhdistyksen toimintaan ja keskusteltiin mahdollisesta yhteistyöstä. Toinen OVI-hankkeen projektityöntekijöistä osallistui neuvotteluun ja tulkkasi yhdistyksen puheenjohtajan ja projektijohtajan välistä keskustelua.

Ensimmäinen palaveri koettiin molemminpuolisesti hyödyllisenä, mistä johtuen sovittiin uudesta neuvottelujärjestelmästä. Huhtikuun alussa pidettyyn palaveriin osallistui hallituksen ja yhdistyksen jäseniä (9.4.). Parituntisessa keskustelussa käytiin yksityiskohtaisesti läpi hankkeen toiminta-ajatusta, tavoitteita ja yhteistyömahdollisuuksia sekä kumppaniyhdistyksiin kohdistuvia odotuksia. Toinen projektityöntekijöistä toimi jälleen tulkkina.

Tapaamisen jälkeen projektihenkilöstö pohti yhdistyksen mahdollisuuksia olla täysipainoisesti mukana hankkeen työryhmissä, palavereissa, koulutuksissa ja muissa tilaisuuksissa. Tilannearvion jälkeen projektijohtaja laati yhdistykselle kirjeen, jonka projektityöntekijä käänsi puheenjohtajalle puhelimesta (13.5.). Kirjeessä kerrattiin projektihenkilöstön arvio yhdistyksen mahdollisuuksista sillä hetkellä tulla kumppaniksi OVI-hankkeeseen. Yhdistystä kiitettiin antoisista keskusteluista ja toivottiin se tervetulleeksi osallistumaan hankkeen koulutuksiin ja muihin tilaisuuksiin vaiheessa, jossa ne ovat myös muiden kuin kumppaniyhdistysten hyödynnettävissä. Puhelu päättyi ystävällisissä tunnelmissa.

Ariana ry

Projektijohtaja oli helmikuun lopussa yhteydessä myös Ariana ry:n puheenjohtajaan, joka oli lyhyen esittelyn perusteella kiinnostunut tarjotusta yhteistyömahdollisuudesta (27.2.). Puheenjohtajalla ei kuitenkaan ollut aikaa paneutua asiaan ennen huhtikuuta, mistä johtuen asiaan palattiin tuolloin. Huhtikuun alussa sovittiin tapaaminen kuun puoliväliin (11.4.). Tapaamisessa esiteltiin hanketta, tutustuttiin yhdistyksen toimintaan ja keskusteltiin mahdollisesta yhteistyöstä. Selkeää yhteistä nimittäjää hankkeen ja yhdistyksen tavoitteiden välillä ei kuitenkaan löytynyt, eikä neuvottelua näin ollen jatkettu.

Kumppanit vuonna 2008

Kumppanineuvottelujen lopputulos käytiin rahoittajan edustajan kanssa läpi kesäkuussa (24.6.). Keskustelussa oltiin yhtä mieltä siitä, että neljättä kumppania ei kannata hakea syksyn 2008 aikana. Kaikki kumppanuuk-sissa tapahtuvat muutokset heijastuvat aina myös työryhmien työskentelyyn, jonka toivotaan jännevöityvän ja syventyvän syyskaudella. Tällä tavoin kehittämistyössäkin päästään eteenpäin. Neljänten kumppaniin palataan vuoden 2009 puolella.

Irakin Työllistämisyhdistys IRTY ry

Yhdistys on perustettu vuonna 1997 ja sillä on vähän yli 100 jäsentä eri puolilla Suomea. IRTY:n perusteh-tävä on auttaa maahanmuuttajia työllistymiseen liittyvissä asioissa. Yhdistys järjestää koulutuksia ja kursseja, auttaa yhteydenpidossa viranomaisiin ja työnantajiin sekä tiedottaa erilaisista mahdollisuuksista. Yhdistys

myös itse työllistää ja tarjoaa työharjoittelupaikkoja. Toimintansa kautta yhdistyksen tavoitteena on auttaa maahanmuuttajien kotoutumista ja ehkäistä sitä kautta syrjäytymistä.

Yhdistys myös tiedottaa ahkerasti. Se on tuottanut julkaisuja esimerkiksi lasten asemasta ja elämästä Irakissa sekä tiedotusmateriaalia terveyteen liittyvistä asioista. Yhdistys oli mukana Kuntoutussäätiön hallinnoimassa Majakka-projektissa (2001–2005), jossa kehitettiin työllistymis- ja kuntoutuspalvelujen lisäksi myös maahanmuuttajajärjestöjen tiedotustoimintaa sekä koulutettiin työllistymisen asiantuntijoita. Yhdistys julkaisi hankkeen aikana omaa projektilehteä, joka ilmestyi kerran kuukaudessa.

Monika-Naiset liitto ry

Järjestö on perustettu vuonna 1998 ja sen tavoitteena on edistää maahanmuuttajanaisten asemaa Suomessa. Monika-Naiset liitto

- tarjoaa ja kehittää palveluja pari- ja lähisuhdeväkivaltaa kokeneille maahanmuuttajanaيسille, -työille ja -lapsille
- ehkäisee maahanmuuttajanaisten syrjäytymistä ja tukee heidän kotoutumistaan Suomeen
- toimii maahanmuuttajanaisten järjestöjen yhteisenä vaikuttamiskanavana tasa-arvon, ihmisoikeuksien ja monikulttuurisuuden edistämiseksi ja naisten voimavaraistamiseksi
- tukee maahanmuuttajanaisten järjestöjen toimintaa mm. erilaisilla koulutuksilla sekä niiden keskinäistä että muiden järjestöjen kanssa tehtävää yhteistyötä

Yhdistys tarjoaa maksuttomia matalan kynnyksen palveluja, oikeudellista neuvontaa ja turvasuunnitelmia. Apua on mahdollista saada useilla eri kielillä ja asiakas saa tarvittaessa tukihenkilön. Yhdistyksellä on vertaisryhmiä, valtakunnallinen 24h päivystävä puhelin, monikulttuuriset voimavarakeskukset Helsingissä, Vantaalla, Kemissä ja Turussa sekä heinäkuusta 2004 lähtien toiminut Turvakoti Mona, joka on tarkoitettu väkivaltaa kokeneille maahanmuuttajanaيسille ja -lapsille.

Monika-Naiset liiton toimintaan voi tutustua tarkemmin kotisivujen kautta (www.monikanaiset.fi).

Berde ry

Yhdistys perustettiin jo vuonna 1995, mutta rekisteröinti tehtiin vuonna 2004 sukupolvenvaihdoksen myötä. Yhdistyksellä on noin 200 jäsentä kolmesta kaupungista (Helsinki, Vantaa ja Turku). Yhdistys toimii Helsingin lisäksi Vantaan Mikkolassa.

Yhdistys toimii vapaaehtoisvoimin. Suunnitteilla on, että uudet, nuoret jäsenet ottaisivat jatkossa enemmän vastuuta yhdistyksestä ja sen toiminnasta. Yhdistyksen toiminta on jakautunut neljään osastoon:

- lasten ja nuorten osasto
- naisten osasto
- kulttuuriosasto
- kehitysyhteistyösasto

Yhdistyksen toimijat auttavat usein jäseniään erilaisissa arkeen liittyvissä asioissa kuten taloudenhoidossa ja asumisessa. Yhdistys järjestää vuosittain useampia erilaisia tapahtumia ja tilaisuuksia, joiden kautta pyritään vaikuttamaan yhdistyksen kannalta tärkeisiin asioihin. Esimerkkejä tällaisista tapahtumista ovat Maahanmuuttoviraston kyselytunti, huumeiden vastainen jalkapalloturnaus yhdessä poliisin ja Klaarin kanssa sekä monikulttuurinen Yhteinen itsenäisyysjuhla.

Yhdistyksen toimintaan voi tutustua tarkemmin kotisivujen kautta (www.berde.org).

Koulutukset

Kumppaniyhdistysten tarpeet

Yksi OVI-hankkeen tehtävistä on kehittää ja toteuttaa sellaisia koulutuksia, jotka lisäävät maahanmuuttajajärjestöjen toimintaedellytyksiä ja mielenterveyteen liittyvää tietotaitoa. Koulutukset ovat kumppaniyhdistyksille maksuttomia ja ne suunnitellaan yhdistysten tarpeista käsin. Kumppaneiden ei tarvitse osallistua kaikkiin koulutuksiin, vaan ne voivat valita oman perustehtävänsä kannalta hyödylliset vaihtoehdot, joiden sisältöihin ja toteutukseen ne pääsevät myös vaikuttamaan. Koulutustarpeista ja tarjonnasta keskustellaan hankkeen edetessä säännöllisesti, mikä mahdollistaa ajankohtaisten ja tarvelähtöisten koulutusten toteuttamisen

Kumppaniyhdistysten tarpeita ja toiveita kartoitetaan kaikille yhteisissä työryhmissä ja yhdistyskohtaisesti. Ensimmäiset tarvekartoitukset tehtiin ennen hankkeen käynnistämistä pidetyssä suunnittelupalaverissa huhtikuussa 2007. Tavoitteiden täsmenämistä jatkettiin syksyllä 2007 ja niitä on edelleen täsmennetty kevään 2008 aikana.

Esille nousseet koulutustarpeet ovat:

Irakin työllistämisyhdistys

- Neljä mielenterveysaiheista seminaaria vuodessa. Aiheina esimerkiksi vanhempien roolit, perheväkivalta, miehen ja naisen asema sekä identiteettiin liittyvät haasteet uudessa kotimaassa. Osallistujina olisivat yhdistyksen jäsenet ja vapaaehtoiset.
- Ryhmänohjaajakoulutus

Monika-Naiset liitto

- Koulutusta vertaisryhmien ohjaajille, joille on suuri tarve yhdistyksessä.
- Tietoa mielenterveyden häiriöistä, mielenterveysongelmista sekä näistä kärsivien asiakkaiden kohtaamisesta ja palveluohjauksesta
- Yhdistystoimintaa tukevia koulutuksia Monika-Naisten jäsenyhdistyksille
- Kouluttaja-koulutus
- Työnohjauskoulutus

Monika-Naiset liiton edustajien kanssa on keskusteltu paljon myös työntekijöiden koulutustarpeista ja siitä, voidaanko niihin OVI-hankkeen puitteissa vastata. Tähän mennessä kysymys on ratkaistu tilannekohtaisesti samalla muistaen, että hankkeen ensisijaisena tavoitteena on nimenomaan kansalaistoiminnan kehittämistä tukevien koulutusten toteuttaminen. Mikä puolestaan tarkoittaa muun muassa sitä, että koulutussisällöt suunnitellaan ensisijaisesti vapaaehtoistoimijoille sopiviksi. Toistaiseksi koulutuksiin ovat osallistuneet vain Monika-Naiset liiton työntekijät. Jatkossa koulutuksia suunnataan myös Monika-Naiset liiton omille ja sen jäsenyhdistysten vapaaehtoisille.

Toki myös palkatun henkilöstön kouluttaminen on kansalaistoiminnan kehittämistä. Esimerkkinä tästä voidaan mainita Monika-Naiset liiton edustajien esille tuoma tarve kouluttaja-koulutusten ja työnohjauskoulutusten järjestämiselle. Kouluttajia ja työnohjaajia kouluttamalla turvattaisiin osaamisen säilyminen yhdistyksessä hankkeen päätyttyäkin. Kouluttaja-koulutuksiin liittyvä pohdinta jatkuu.

Berde

Berde liittyi kumppaniksi hankkeeseen huhtikuussa 2008. Ensimmäinen yhteistyöpalaveri pidettiin 19.5.2008. Yhdistyksen koulutustarpeita kartoitetaan ja täsmennetään syksyn aikana.

Kevään koulutukset

Valtaosa hankkeen koulutuksista tullaan toteuttamaan projektihenkilöstön toimesta. Liikkeelle päätettiin kuitenkin lähteä muiden toteuttamalla, valmiilla koulutuspaketeilla. Ratkaisulla haluttiin turvata se, että hankkeessa alusta asti mukana olleet IRTY ja Monika-Naiset liitto pääsisivät jo pikkuhiljaa kiinni toivomiinsa sisältöihin.

Tästä syystä kevään koulutustarjonnassa hyödynnettiin pääosin Mielenterveysseuran asiantuntijoita ja Koulutuskeskusta. Samanaikaisesti projektihenkilöstö lisäsi omia valmiuksiaan toimia kouluttajana ja suunnitteli myöhemmin vuonna 2008 toteutettavia koulutuksia. Koulutuksia lähdettiin toteuttamaan Irakin Työllistämisyhdistyksen ja Monika-Naiset liiton esille tuomien tarpeiden pohjalta.

Asiantuntija-alustukset

Asiantuntija-alustuksilla haluttiin ennen kaikkea vastata IRTY:n esille tuomaan tarpeeseen käsitellä neljästi vuodessa mielenterveyteen liittyviä aiheita. Myös Monika-Naiset liiton työntekijät tarttuivat tarjottuun osallistumismahdollisuuteen. Työntekijät näkivät tilaisuudet mahdollisuuksina vaihtaa kokemuksia keskenään ja kehittää omaa työtään.

Näin ollen keväälle 2008 suunniteltiin asiantuntija-alustukset teemoista Maahanmuutto psyykkisenä prosessina ja Vanhemmuus uudessa kulttuurissa. Yhteensä neljästä tilaisuudesta kolme toteutui; yksi jouduttiin osallistujien sairastuttua peruuttamaan ja siirtämään syksyyn, koska yhteistä aikaa ei enää keväälle löytynyt.

IRTY:n tilaisuudet kohdennettiin yhdistyksen jäsenille ja sen toimintaan osallistuville henkilöille. Monika-Naisille järjestettyihin tilaisuuksiin osallistuivat yhdistyksen työntekijät. Alustajina toimivat Mielenterveysseuran SOS-keskuksen kriisityöntekijä Ansa Haavikko ja erityisasiantuntija Lena Bremer. Käytännön järjestelyistä vastasivat projektityöntekijät. Osallistumismahdollisuuksien lisäämiseksi IRTY:n kanssa toteutettiin tilaisuuksiin ostettiin tulkkipalvelu ja lastenhoito.

Maahanmuutto psyykkisenä prosessina – alustuksen aiheina ovat maahanmuuttoprosessin eri vaiheet, traumaattiset menetykset ja kriisit maahanmuuttoprosessissa sekä asettuminen ja eteenpäin suuntautuminen. Tarkastelujaksolla alustuksia oli kaksi.

- Irakin Työllistämisyhdistys IRTY ry 20.5.2008 (kello 17–20 Suomen Pakolaisavun tilat Kontulassa)
 - osallistujia 11 + 8 lasta
 - alustajana erityisasiantuntija Lena Bremer
 - tulkkina Irtyn puheenjohtaja Khaled Salih, lastenhoitaja yhdistyksen järjestämänä
- Monika-Naiset liitto 4.6.2008 (kello 14–17 Suomen Mielenterveysseuran SOS-keskuksessa)
 - osallistujia 8
 - alustajana kriisityöntekijä Ansa Haavikko

Vanhemmuus uudessa kulttuurissa – alustuksen aiheina ovat vanhemmuuden haasteet ja vanhemmuuden tukemista uudessa maassa. Tarkastelujaksolla toteutui ainoastaan toinen tilaisuuksista:

- Irakin Työllistämisyhdistys IRTY ry 9.6.2008 (kello 17–21, Stoa-tiloissa Itäkeskuksessa)
 - osallistujia 6 + 3 lasta
 - alustajana kriisityöntekijä Ansa Haavikko
 - tulkkina Irtyn puheenjohtaja Khaled Salih
 - lastenhoito ostopalveluna Väestöliitosta
- Monika-Naiset liiton työntekijöiden sairastuttua heidän kanssaan sovittu tilaisuus jouduttiin perumaan. Koska yhteistä aikaa ei enää keväältä löytynyt, siirrettiin teema Vanhemmuus uudessa kulttuurissa syksyyn. Asiantuntija-alustus järjestetään 17.9. klo 14–17 Suomen Mielenterveysseuran tiloissa. Alustajana toimii kriisityöntekijä Ansa Haavikko.

Mielenterveyden Ensiapu® 2 -koulutus

Kahdeksan Monika-Naiset liiton työntekijää suoritti hankkeen kustantamana sosiaali- ja terveydenhuoltoalan työntekijöille tarkoitettun Mielenterveyden Ensiapu® 2 -koulutuksen. Puolet heistä osallistui 7.-8.5. järjestettyyn ja puolet 19.–20.5. järjestettyyn koulutukseen. Toteutuksesta vastasi Mielenterveysseuran Koulutuskeskus ja sen kouluttajat.

Koulutuksen katsottiin vastaavan yhdistyksen esille tuomaan tarpeeseen saada tietoa mielenterveyden häiriöistä, mielenterveysongelmista sekä näistä kärsivien asiakkaiden kohtaamisesta ja palveluohjauksesta. Keskeisinä teemoina 12 tuntia kestävässä koulutuksessa ovat mielenterveyden käsite, masennus, itsetuhoisuus ja itsemurha, ahdistuneisuushäiriöt, psykoosit ja päihderiippuvuudet. Tunnistamiseen ja ensiapuun perustuvan mielenterveyden ensiapukurssin tavoitteena on lisätä valmiutta kohdata mielenterveysongelmainen ja tarvittaessa auttaa häntä. Osallistujat saivat Käsikirjan mielenterveydestä ja ensiavusta.

Suunnitteilla olevat koulutukset

Kevään aikana projektihenkilöstö lisäsi omia valmiuksiaan toimia kouluttajana ja suunnitteli myöhemmin vuonna 2008 toteutettavia koulutuksia. Tarkastelujaksolla molemmat projektityöntekijät suorittivat Mielenterveyden Ensiapu® 1 -koulutuksen (6.-7.2.) ja ohjaajakoulutuksen, joka pätevoittää kouluttamaan kyseistä koulutusta (31.3.–1.4 ja 16.6.). Lisäksi koko projektihenkilöstö suoritti OK-opintokeskuksen Järjestökouluttaja-koulutuksen (2.-3.6. ja 13.6.).

Suunnittelutyön alle otettiin koulutuskokonaisuudet, joiden arvioitiin vastaavan Irakin Työllistämisyhdistyksen ja Monika-Naiset liiton esille tuomiin koulutustarpeisiin.

Mielenterveyden Ensiapu®1 -koulutus

Mielenterveyden Ensiapu®1 – koulutuksella halutaan vastata sekä IRTY:n esille tuomaan tarpeeseen käsitellä mielenterveyteen liittyviä aiheita että Monika-Naiset liiton esille tuomaan tarpeeseen lisätä heidän toimijoidensa mielenterveyteen ja mielenterveysongelmiin liittyvää tietoutta. Esillä on ollut ajatus tarjota Mielenterveyden ensiapukoulutusta jatkokoulutuksena niille Monika-Naiset liiton vapaaehtoisille, jotka ovat käyneet jo yhdistyksen oman tukihenkilökoulutuksen.

Kyseessä on kansalaiskoulutus, jonka voi suorittaa kuka tahansa, joka on kiinnostunut omasta ja läheistensä hyvinvoinnin ylläpitämisestä ja mielenterveysosaamisen vahvistamisesta. Koulutus ei sovellu akuutissa kriisissä olevalle. Koulutuksen tavoitteena on, että osallistuja saa voimia selviytyä elämään kuuluvista kriiseistä ja muista vaikeuksista sekä saa rohkeutta tukea muita ihmisiä. Hän vahvistaa omia voimavarojaan sekä rohkaistuu huolehtimaan omasta ja läheisten mielenterveydestä ja syventää tietojaan mielenterveydestä, häiriöistä sekä niihin vaikuttavista tekijöistä.

Koulutus perustuu pienryhmätyöskentelyyn, jossa osallistujien esiin nostamat kysymykset ovat oleellisia. Käsiteltäviä aiheita ovat muun muassa:

- Mistä hyvä mielenterveys syntyy?
- Miten selviytyä elämän kriiseistä, surusta ja yksinäisyydestä?
- Miten jaksamme työssä ja selviydymme stressistä?
- Mitä mielenterveyden häiriöt ovat ja miten ne vaikuttavat elämään?

Koulutus suunnataan kumppaniyhdistysten vapaaehtoistoimijoille. Koulutus on kaksipäiväinen (yhteensä 16 tuntia) ja sitä tullaan järjestämään säännöllisin väliajoin syksystä 2008 alkaen. Kouluttajina toimivat OVI-hankkeen projektityöntekijät Farzaneh Hatami Landi ja Sabad Yussuf.

Ensimmäinen koulutus toteutetaan suomenkielellä ja siihen voi osallistua vapaaehtoisia eri kumppaniyhdistyksistä. Jatkossa koulutus voidaan räätälöidä myös tietyille kieliryhmälle. Mahdollinen tulkin käyttö vaikut-

tanee koulutuksen rakenteeseen ja keston. Jatkossa koulutusta voidaan mahdollisesti tarjota myös yhteistyökumppaneille. Tulevaisuudessa mahdollisia ovat myös koulutusryhmät, joihin osallistuu sekä maahanmuuttajia että kantäväestöä.

Ryhmät yhdistyksessä

Koulutusta lähdettiin suunnittelemaan, koska sekä IRTY että Monika-Naiset liitto toivat vahvasti esiin tarpeen saada ryhmänohjaajakoulutusta. Mielenterveysseuran vankka kokemus on, että ryhmänohjaajakoulutuksen rinnalla on hyvä tarjota koulutusta myös niille, jotka yhdistyksen ryhmätoiminnasta vastaavat. Ryhmät yhdistyksessä -koulutuksessa pohditaan, millaisista asioista yhdistyksen on huolehdittava silloin, kun sen vertaisryhmiä ohjaavat vapaaehtoiset. Koulutuksessa käydään läpi laadukkaan ja turvallisen toiminnan edellytykset. Käsiteltäviä aiheita ovat mm.:

- Millaisista asioista yhdistyksen on huolehdittava, kun sen ryhmiä ohjaavat vapaaehtoiset?
- Millä tavalla tavoitteellinen ryhmätoiminta eroaa esimerkiksi harrastusryhmistä?
- Milloin ja miten vapaaehtoisohjaajat valitaan huolella?
- Miksi ryhmiä kannattaa ohjata pareittain?
- Milloin ja mihin vapaaehtoisohjaajat tarvitsevat koulutusta?
- Milloin ja mihin vapaaehtoisohjaajat tarvitsevat työnohjausta?
- Millä muilla tavoin yhdistys voi tukea vapaaehtoisiaan?
- Miksi ja millä tavalla yhdistyksen kannattaa seurata ja arvioida ryhmätoimintaansa?

Koulutus on tarkoitettu kumppaniyhdistysten hallituksille ja/tai vapaaehtoistoiminnasta vastaaville. Koulutus toteutetaan kaksivaiheisena ja kummankin koulutuspäivän kesto on noin neljä tuntia. Kouluttajina toimivat OVI-hankkeen projektijohtaja Sari Nyholm ja projektisuunnittelija Jouni Saarelainen. Koulutusta tullaan järjestämään säännöllisin väliajoin syksystä 2008 alkaen. Kesto, menetelmät ja sisällöt täsmentyvät syksyn 2008 aikana. Koulutuksessa hyödynnetään Mielenterveysseuran aiemmassa kehittämishankkeessa tuotettua käsikirjaa Koulutetut vapaaehtoiset vertaisryhmissä – Opas yhdistyksille (2007).

Ryhmänohjaajakoulutus

Tarve ryhmänohjaajakoulutukselle on tullut esiin sekä IRTY:n että Monika-Naisten edustajien kanssa käydyissä keskusteluissa. Suunnittelun alla oleva koulutus antaa valmiudet ohjata vertaisryhmiä sekä muita keskustelu- ja toiminnallisia ryhmiä. Koulutuksessa käsiteltäviä aiheita ovat mm.

- erilaiset ryhmät
- ryhmädynamiikka
- ryhmän ennakkovalmistelut ja aloittaminen
- ryhmän kulku
- ryhmänohjauksen sudenkuopat
- ohjaajan rooli ja tehtävät.

Koulutus suunnataan kumppaniyhdistysten vapaaehtoistoimijoille ja sitä tullaan järjestämään säännöllisin väliajoin syksystä 2008 alkaen. Kouluttajina toimivat OVI-hankkeen projektityöntekijät Farzaneh Hatami Landi ja Sabad Yussuf. Kesto, menetelmät ja sisällöt täsmentyvät syksyn 2008 aikana.

Projektikoulutus

Yhtenä mahdollisuutena on alusta asti ollut jossain muodossa toteutettu projektikoulutus, joka lisäisi kumppaniyhdistysten valmiuksia suunnitella, hakea ja toteuttaa projekteja. Asia nousi kevään aikana esiin muun muassa hankkeen johtoryhmässä, jossa projektihenkilöstöä kannustettiin lisäämään maahanmuuttajayhdistysten projektiosaamista.

Toukokuussa osoittautui, että Berde oli parhaillaan työstämässä khatin vastaiseen toimintaan liittyvää hankehakemusta Terveyden edistämisen keskukselle. OVI-hankkeen projektihenkilöstö ja ohjausryhmä pitivät hankeideaa kannatettavana ja tarpeellisena. Yhdistyksen edustajien toivomuksesta projektihenkilöstö tuki yhdistyksen suunnittelu- ja hakuprosessia hankehakemusta kommentoimalla. Ohjausryhmän kokouksessa 10.6. sovittiin, että OVI-hanke voidaan kirjata hakemukseen viralliseksi kumppaniksi

Hakemuksen jättöpäivä tuli lopulta liian pian, eikä Berde ehtinyt viimeistellä hakemusta ajoissa. Sittenkin yhdistyksen edustajien kanssa on sovittu, että hakemuksen työstämistä jatketaan ajan kanssa seuraavan vuoden projektihakua silmällä pitäen.

Yksi vaihtoehto on kaikille kumppaniyhdistyksille avoin projektikoulutus, jossa tarkastellaan yhdistyksen vastuualueita projektin toteuttajana sekä käydään yhdessä lävitse valmisteilla olevia hankehakemuksia.

Kevään koulutusten arviointia

Projektihenkilöstö arvioi tarkastelujaksolla järjestettyjä koulutuksia asiantuntija-alustuksista kerätyn palautteen ja omien havaintojensa perusteella. Monika-Naisten työntekijöille kohdennetun Mielenterveyden Ensiapu® 2 -koulutuksen palautteet keräsi koulutuksen järjestänyt Mielenterveyden Koulutuskeskus. Koska palautteet kerättiin nimettöminä ja kummassakin koulutusryhmässä oli paljon myös muita osallistujia, palaute ei ollut projektihenkilöstön käytettävissä. Toisaalta, kyseinen koulutus on tarkoitettu sosiaali- ja terveydenhuoltoalan työntekijöille, eikä se näin ollen ole kehittämistyön kohteena hankkeessa, jonka koulutukset suunnataan pääosin yhdistysten vapaaehtoisille.

Osallistujapalaute

Saadun palautteen perusteella kevään asiantuntija-alustukset olivat onnistuneita. Materiaaleja, esimerkkejä, käytyä keskustelua ja kokemusten vaihtamista pidettiin hyödyllisinä. Muutama osallistujista olisi toivonut saavansa syvempää tietoa, sillä käsitelty aihe oli heille työn kautta jo suurilta osin tuttu. Osa taas toivoi, että tilaisuus olisi kestänyt pidempään kuin kolme tuntia, jolloin keskustelulle olisi jäänyt enemmän aikaa. Ohessa muutama suora lainaus palautteista:

”Se oli erittäin hyvää, näistä asiasta en ollut kuullut aikaisemmin.”

”Uusia näkökulmia ja ajatuksia tuli esille, helppo rinnastaa meidän asiakkaisiin, jonkin verran tuttua asiaa kuitenkin, kouluttajalla hyviä käytännön esimerkkejä, keskustelu ja omiin kokemuksiin liittäminen oli hyvää.”

”Ottaa huomioon enemmän meidän asiakkaiden lähtökohtaa. Ei vain yleisiä tietoja maahanmuuttoprosessista.”

”Olsi voinut olla pidempi tilaisuus. Asioita oli voinut käydä perusteellisemmin läpi.”

”Oli hyödyllinen, tässä kerrottiin paljon hyvistä asioista. Nämä tiedot tukea meidän tehtävä vanhempina. Materiaali oli hyvää.”

Seuraavalla sivulla olevaan yhteenvetoon on koottu palautteet kevään aikana pidetyistä asiantuntija-alustuksista (yhteensä kolme tilaisuutta ja 23 palautelomaketta)

	Erinomainen	Hyvä	Melko hyvä	Välttävä	Heikko	Ei vastausta
Tilat	4	12	2	2	3	0
Tarjoilut	14	6	3	0	0	0
Tilaisuuden kesto	4	10	8	0	0	1
Tilaisuuden sisältö	10	9	2	0	0	2
Tilaisuudesta tiedottaminen	12	9	1	1	0	0
Tilaisuuden hyödyllisyys	7	13	2	0	0	1
YHTEENSÄ	51	59	18	3	3	4

Projektihenkilöstön tekemiä havaintoja

Saatuun palautteeseen verrattuna projektihenkilöstö näyttää arvioineen koulutuksia osallistujia kriittisemmin. Yksi projektihenkilöstön tekemistä havainnoista on, että koulutuksista tiedottamiseen kannattaa jatkossa panostaa vieläkin enemmän. Tiedonkulku tulee varmistaa sekä kouluttajan että kumppaniyhdistyksen yhdyshenkilön suuntaan. Erityisesti koulutusten sisällöt tulee kuvata riittävän informatiivisesti, jotta osallistujille muodostuu selkeä kuva koulutuksesta, johon he ovat tulossa. Huomiota tulee kiinnittää myös siihen, että sovitut käytännöt ovat selkeät kaikille asianosaisille ja että tieto kulkee yhdyshenkilöiltä eteenpäin.

Koulutuksia järjestettäessä ja kehitettäessä on tärkeää ottaa huomioon osallistujien koulutuksille asettamat toiveet ja odotukset. Niitä kartoittamalla odotukset ja koulutuksen sisältö saadaan kohtaamaan paremmin. Jatkossa koulutuksiin osallistuville lähetetään ennakkoon kysely, jolla kartoitetaan heidän odotuksiaan ja lähtötasaan. Samassa yhteydessä varmistetaan siitä, että koulutuksen sisällöt ja ajankohta ovat kaikkien asianosaisten tiedossa.

Ennakkokyselyiden suunnitteluun tulee panostaa. Myös asiantuntija-alustuksissa käytettyjen palautelomakkeiden todettiin kaipaavan kehittämistä. Niiden tulisi olla selkeitä ja yksinkertaisia, jotta ne eivät jäisi täyttämättä mahdollisten kielihaasteiden vuoksi. Selkeät palautelomakkeet lisäävät omalta osaltaan myös palautteen luotettavuutta.

Myös tilojen valintaan ja soveltavuuteen tullaan kiinnittämään jatkossa enemmän huomiota. Etenkin tilojen turvallisuudesta tulee ehdottomasti varmistua. Valitettavasti IRTY:n kanssa toteutettua ensimmäistä asiantuntija-alustusta häiritsivät ulkopuoliset henkilöt päihtyneellä ja uhkailevalla käytöksellään (20.5.). Luonnollisesti myös osallistajat palasivat tähän palautteessaan. Ikävän kokemuksen tuomalla viisaudella jatkossa käytetään ainoastaan tiloja, joissa on paikalla henkilökuntaa tai, joihin ulkopuolisilla ei ole vapaata pääsyä.

Omat vaatimuksensa tiloille asettaa lastenhoito, jonka järjestäminen on välttämätöntä silloin, kun halutaan tarjota osallistumismahdollisuus myös yhdistyksen toiminnassa mukana oleville äideille. Tilojen näkökulmasta tämä tarkoittaa sitä, että lapsilla ja lastenhoitajilla on käytössään oma tila, josta äänet eivät kantaudu koulutustilaan.

Koska projektihenkilöstö vastaa koulutustilaisuuksien käytännön järjestelyistä ja niiden toimivuudesta, se tulee jatkossa vastaamaan myös lastenhoidon järjestämisestä. Näin pyritään turvaamaan se, että lastenhoitajat varmuudella saapuvat paikalle sovitusti ja lasten turvallisuus on taattu. Erilaisten lastenhoitopalveluiden kartoittaminen aloitettiin touko-kesäkuussa ja sitä jatketaan syyskaudella.

Aineistot

Kumppaniyhdistysten tarpeet

Yksi OVI-hankkeen tehtävistä on sellaisten aineistojen tuottaminen, jotka lisäävät maahanmuuttajajärjestöjen toimintaedellytyksiä ja mielenterveyteen liittyvää tietotaitoa. Myös aineistoihin liittyvien tarpeiden kartoitus aloitettiin ennen hankkeen käynnistämistä huhtikuussa 2007. Keskustelua jatkettiin syksyllä 2007 eri työryhmissä ja yhdistyskohtaisissa tapaamisissa. Vuoropuhelua on tarkoitus jatkaa koko hankkeen ajan.

Monivuotisessa hankkeessa tavoitteet ja niiden mukainen työskentely on mielekästä asettaa vuosi kerrallaan. Vuoden 2008 painopistealueiksi valittiin koulutusten suunnittelu ja toteutus, verkostotyön kehittäminen ja tutkimussuunnitelman laatiminen. Aineistojen tuottaminen on päätetty aloittaa vuonna 2009.

Kumppaniyhdistyksissä ja muissakin maahanmuuttajajärjestöissä on paljon toimijoita - sekä vapaaehtoisia että toimintaan osallistuvia - joiden kielitaito ei riitä suomenkielisten aineistojen omaksumiseen. Kumppaniyhdistysten edustajat ovatkin ilmaisseet tarpeen eri kielillä tuotettuihin aineistoihin mm. mielenterveydestä, mielenterveysongelmista, masennuksesta, itsemurhasta, kriiseistä sekä tarjolla olevista palveluista. Esille nostetut aineistotarpeet ovat:

Irakin Työllistämisyhdistys

- Käännettyä tietomateriaalia mielenterveydestä ja palveluista. Yhdistyksellä on mahdollisuus kääntää materiaalit kurdiksi.
- Yhdistyksellä ei ole tällä hetkellä toimivia nettisivuja. Toiveena olisi, että hankkeen nettisivujen kautta ihmiset saisivat tietoa yhdistyksestä eri kielillä.

Monika-Naiset liitto

- Mielenterveydestä ja mielisairauksista puhuminen on vaikeaa, myös työntekijöille ja tilanteessa, jossa on tiedossa, että ihminen on psykiatrisessa hoidossa. Myös esimerkiksi avioero on tabu. Em. aiheista tarvittaisiinkin esitteitä eri kielillä. Asiakkaat ovat usein kokeneet kovia ja tarvitsisivat ammatitavun lisäksi myös psykososiaalista tukea.
- Tiedotusmateriaalia eri kielillä esimerkiksi mielenterveysongelmista, masennuksesta, itsemurhasta, kriiseistä ja tarjolla olevista palveluista.
- Idea: voisiko Depressiokoulu-kirjan kääntää venäjäksi? Tähän olisi tarvetta – liitossa on paljon venäjänkielisiä asiakkaita.

Berde

Berde liittyi kumppaniksi hankkeeseen huhtikuussa 2008. Ensimmäinen yhteistyöpalaveri pidettiin 19.5.2008. Yhdistyksen aineistotarpeita kartoitetaan ja täsmennetään syksyn aikana.

Kevään aikana tehty valmistelutyö

Aineistojen tuottamista on valmisteltu selvittämällä, millaisia kumppaniyhdistysten tarpeisiin vastaavia aineistoja Mielenterveysseuralla on jo valmiina ja mitä niistä voitaisiin kääntää ja muokata. Mielenterveysseuran johtoryhmä antoi keväällä projektijohtajalle valtuudet kääntää Mielenterveysseuran omia julkaisuja ja aineistoja eri kielille. Lisäksi hänelle annettiin valtuudet selvittää tekijänoikeuskysymykset niiden julkaisujen osalta, jotka eivät ole Mielenterveysseuran omia.

Rahoitusta aineistojen kääntämiseen ja julkaisemiseen on rajallisesti, minkä vuoksi kääntämisessä pyritään hyödyntämään oppilaitosyhteistyötä ja kumppaniyhdistysten osaamista. Aineistoja tullaan jakamaan muun muassa koulutuksissa ja sähköisinä julkaisuina hankkeen verkkosivujen kautta. Käännöskielinä tulevat olemaan ainakin kumppaniyhdistysten äidinkielet: kurdi (sorani), somali ja venäjä.

Verkostotyö

Yksi OVI-hankkeen tehtävistä on vahvistaa maahanmuuttajajärjestöjen verkostoitumista sekä keskenään että muiden järjestöjen, yhteisöjen ja viranomaisten kanssa. Verkostoituminen yhdistyksen perustehtävän kannalta olennaisten tahojen kanssa vahvistaa maahanmuuttajayhdistysten mahdollisuuksia tukea toimintaansa osallistuvia ihmisiä, parantaa yhdistysten toimintaedellytyksiä sekä lisää monikulttuurista ymmärrystä ja suvaitsevaisuutta.

Yhden areenan verkostoitumiselle tarjoaa kumppanuus OVI-hankkeessa. Hankkeessa tehtävä yhteinen kehittämistyö tukee kumppaneiden välistä yhteistyötä ja mahdollistaa yhdistysten välisten verkostojen syventymisen. Hankkeen työryhmät mahdollistavat myös verkostoitumisen viranomaisten kanssa: ohjaus- ja johtoryhmässä ovat edustettuina kumppaniyhdistysten ja Mielenterveysseuran lisäksi Helsingin kaupunki ja tulevaisuudessa myös sisäministeriö.

Muilta osin verkostotyötä tehdään pääosin Itä-Helsingissä, jossa on paljon maahanmuuttajia ja heidän kanssaan työskenteleviä tahoja. Myös suuri osa kumppaniyhdistysten jäsenistä ja asiakkaista asuu siellä.

Verkostotyössä ja sille asetettavissa tavoitteissa huomioidaan sekä kumppaniyhdistysten että yhteistyötahojen perustehtävä, tarpeet ja olemassa olevat verkostot. Osa verkostotyön tavoitteista voi olla kaikille kumppaniyhdistyksille yhteisiä, osa voi palvella vain yksittäisen yhdistyksen perustehtävästä nousevia tarpeita.

Kumppaniyhdistysten tarpeet

Kumppaneiden verkostotyöhön liittyvien tarpeiden täsmentäminen aloitettiin kevään 2008 aikana käydyissä yhdistyskohtaisissa palavereissa. Tavoitteiden täsmentämistä jatketaan syksyllä ja vuoropuhelua käydään säännöllisesti koko hankkeen ajan.

Esille nostetut tarpeet verkostotyölle ovat:

Irakin Työllistämisyhdistys

- Yhdistyksellä on toimisto Vallilassa, mutta jäsenet ja toimijat asuvat Itä-Helsingissä. Voisiko verkostokumppaneiden tiloja käyttää yhdistyksen toiminnassa?
- Yhteistyö työvoimatoimistojen, maahanmuuttajien neuvontapisteen, ammattiliittojen, maahanmuuttajiin liittyvien työllistämishankkeiden ja maahanmuuttoviraston kanssa

Monika-Naiset liitto

- Keskitytään Monika-Naiset liiton Helsingin voimavarakeskuksen verkostoihin ja jäsenyhdistyksiin.
- Verkostojen elvyttäminen Itä-Helsingissä (esim. sosiaalitoimi)
- Vertaisryhmien toteuttaminen Itä-Helsingissä erilaisia verkostoja hyödyntäen (esim. uudet vapaaehtoiset, tilat ja alustajat).
- Yhteistyö asumisneuvojen, kiinteistöyhtiöiden ja oppilaitosten kanssa

Berde

Berde liittyi kumppaniksi hankkeeseen huhtikuussa 2008. Ensimmäinen yhteistyöpalaveri pidettiin 19.5.2008. Yhdistyksen verkostotyöhön liittyviä tavoitteita kartoitetaan ja täsmennetään syksyn aikana.

Verkostojen ja yhteistyömahdollisuuksien kartoitusta

Alkuvuodesta 2008 ei ollut vielä tiedossa, keiden kaikkien kanssa ja minkä asioiden tiimoilta OVI-hankkeen ja sen kumppaneiden kannattaisi yhteistyötä rakentaa. Verkostotyö aloitettiin erilaisten toimijoiden, toimim-

nan, verkostojen ja mahdollisten yhteistyötahojen kartoittamisella. Tavoitteena oli muodostaa kokonaiskuva hankkeen kannalta olennaisista toimijoista, toimintamuodoista ja yhteistyön mahdollisuuksista.

Osa kevätkauden palavereista johti jo käytännön yhteistyöhönkin. Myllypuron yhdyskuntatyöntekijä Kirsti Jussila kutsui OVI-hankkeen Myllypuron aluetyöryhmään. Projektityöntekijät osallistuivat kevään aikana neljään aluetyöryhmän kokoukseen, joissa he pääsivät tutustumaan alueen toimijoihin ja esittelemään heille hanketta.

Tapaaminen Vuosaaren yhdyskuntatekijä Seija Välimäki-Adien kanssa puolestaan poiki osallistumisen monikulttuuriseen Etno-markkinat – tapahtumaan Vuosaassa. Myös Monika-Naiset liitto tarttui tilaisuuteen esitellä toimintaansa ja oli tapahtumassa esillä OVI-hankkeen kanssa.

Palaveri Suomen Pakolaisavun vertaistuen koordinaattori Petri Öhmanin tapaaminen johti verkostoitumiseen vertaistoimintaa toteuttavien tahojen kanssa. Ajatustenvaihdosta FamiliaClub ry:n hallinnoiman MONIHELI – Monikulttuurinen yhteistyöfoorumi – hankkeen Mani Tjurinin ja Marko Stenroosin kanssa puolestaan seurasi mahdollisuus osallistua MONIHELI-hankkeen suunnittelu- ja ohjausryhmään.

Väliraportin tarkastelujaksolla yhteistyötä kartoitettiin ja tehtiin seuraavissa yhteyksissä:

Verkostokartoitukseen liittyvät palaverit

- Suomen Pakolaisavun Järjestöhautomo / Minna Tuunainen (12.2.)
- Vuosaaren ja Myllypuron yhdyskuntatyö / Seija Välimäki-Adie ja Kirsti Jussila (13.2.)
- Suomen Pakolaisavun Kotilo-projekti / Terhi Joensuu (14.2.)
- Väestöliiton Kotipuu / Anita Novitsky ja Mina Zandkarimi (7.3.)
- Suomen Pakolaisavun kotimaan toiminnan päällikkö Pia Lindfors (4.4.)
- Asukastalo Ankkuri / toiminnanohjaaja Lea Kononov (17.4.)
- IkäMAMU-toiminta, Vanhustyön keskusliitto / Hilikka Linderborg (8.5.)
- Suomen Pakolaisavun vertaistuen koordinaattori Petri Öhman (13.5.)
- FamiliaClub ry:n MONIHELI – Monikulttuurinen yhteistyöfoorumi / Marko Stenroos ja Mani Tjurin (22.5.)
- Maailmanpyörä -hanke / koordinaattori Virve Vääntinen (25.6.)

Edustukset työryhmissä ja verkostoissa

- Myllypuron aluetyöryhmä (27.2., 2.4., 21.4., 27.5.)
- Monikulttuuristen lasten verkosto / Väestöliitto – Kotipuu (kokoontumiset 3.3. ja 7.4.)
- FamiliaClub ry:n MONIHELI – projektin suunnitteluryhmä (5.6.) ja ohjausryhmä (17.6.)
- VETO-verkko - vertaistoiminnan verkostotapaaminen (10.6.)

Osallistuminen tilaisuuksiin, tapahtumiin ja seminaareihin, joiden aiheet sivusivat OVI-hanketta

- Caisan kansainvälinen naisten olohuone (28.1.2008)
- Lähisuhdeväkivalta -seminaari / Rasmus-Naiset (31.1.)
- DIAK:in maahanmuuttajavanhus -hankkeen päätösseminaari (4.3)
- Allianssin jäsenjärjestötapaaminen teemana yhdenvertaisuus (9.4.)
- Etnisten suhteiden neuvottelukunnan ETNO:n foorumi (10.4.)
- Building Peace and Democracy in Somalia -seminaari (23.4.)
- Maahanmuuttoviraston kyselytunti / Berde ry, Helsingin Keskustanuoret, Helsingin Vihreät nuoret ja Svensk Ungdom (24.4.)
- Maahanmuuttajataustaiset lapset väkivallan uhreina / Monika-Naiset liitto (15.5.)
- FamiliaClub ry 20-vuotisjuhla (16.5.)
- Arabiankielinen seminaari kotoutumisesta ja vanhemmuudesta / Väestöliiton Kotipuu, Amoral, Hakunilan kansainvälinen yhdistys (28.5.)
- Maahanmuuttajien kuntoutumisen ja työllistymisen tukeminen Helsingissä -seminaari / Helsingin kaupungin maahanmuutto-osasto, Helsingin työvoiman palvelukeskus, Kuntoutussäätiö (9.6.)

Verkostotyön arviointia

Verkostotyö asetettiin yhdeksi vuoden 2008 painopisteeksi. Tavoitteena kevätkaudelle oli kumppaniyhdistysten tarpeiden ja mahdollisten yhteistyötahojen kartoittaminen sekä verkostotyön käynnistäminen. Projektihenkilöstön oman arvion mukaan tavoite ei täysin toteutunut.

Yhteistyömahdollisuuksia etsittiin ja myös löydettiin monen keskeisen tahon kanssa. Ajatuksenvaihto muiden maahanmuuttajatyötä tekevien tahojen kanssa on ollut hyödyllistä ja se on auttanut selkeyttämään OVI – hankkeen roolia uudessa yhteistyökentässä.

Kumppaniyhdistysten esille tuomat verkostotarpeet eivät kuitenkaan konkretisoituneet toiminnan tasolle. Keskeisenä syynä tähän oli se, että verkostotyölle asetetut tavoitteet eivät kirkastuneet riittävästi. Projektihenkilöstölle ja sitä kautta kumppaniyhdistyksille ei ollut täysin selvää, miksi, missä ja miten verkostotyötä tulisi tehdä. Jälkeenpäin arvioiden verkostotyön suunnasta ja fokuksista olisikin pitänyt aika-ajoin varmistua.

Osa verkostotyöhön liittyvistä epäselvyyksistä johtuu hankkeelle asetetusta maantieteellisestä rajauksesta: Projektin toiminta-alueeksi on rajattu Itä-Helsinki. Hankkeen sisältöjen ja toteutuksen kannalta tärkeät verkostot ja yhteistyötahot eivät kuitenkaan aina noudata alueellisia rajoja.

Osin verkostotyön jääminen taka-alalle selittyy sillä, että projektihenkilöstön huomio kiinnittyi toisaalle: uuteen työhön ja työryhmään tutustuminen, muutokset kumppaniyhdistyksissä, koulutusten suunnittelu ja toteuttaminen sekä ulkopuolisen arvioinnin kilpailuttaminen edellyttivät työryhmältä suurta panostusta. Syyskauden alkaessa moni mainituista osa-alueista etenee omalla painollaan, mikä vapauttaa voimavaroja verkostotyölle. Selvää on, että verkostotyön tavoitteiden kirkastamiseen ja verkostojen rakentamiseen tullaan panostamaan syyskaudella.

Tutkimus

Yksi hankkeen tavoitteista on tuottaa tutkittua tietoa maahanmuuttajien omista kokemuksista ja näkemyksistä koskien mielenterveyttä, mielenterveysongelmia ja arjessa selviytymistä. Tutkimus toteutetaan hankkeen aikana projektijohtajan ja projektisuunnittelijan toimesta ja se julkaistaan viimeisenä toimintavuonna 2011.

Tutkimussuunnitelma oli tarkoitus laatia kevään 2008 aikana. Suunnitelman laatiminen jouduttiin kuitenkin siirtämään syksyyn johtuen muutoksista kumppaniyhdistyksissä. Myös ulkopuolisen arvioinnin kilpailuttamisprosessi työllisti odotettua enemmän.

Tutkimukseen liittyvä työ on aloitettu kartoittamalla aikaisempia samaan aihealueeseen liittyviä tutkimuksia. Kartoituksen perusteella tuli näkyväksi se, että Suomessa on tutkittu hyvin vähän mielenterveyteen liittyviä näkemyksiä maahanmuuttajien näkökulmasta.

Tutkimuksesta ja sen toteuttamisesta keskusteltiin kesäkuussa ohjausryhmässä. Tuolloin sovittiin, että ohjausryhmän ideoista ja tiedontarpeista keskustellaan syksyn ensimmäisessä ohjausryhmäkokouksessa (2.9.).

Seuranta ja arviointi

Projektihenkilöstö seuraa ja arvioi projektin etenemistä, toteutusta, tuloksia ja vaikutuksia säännöllisesti, järjestelmällisesti ja osakokonaisuuksittain koko hankkeen ajan. Tiimikokouksia pidetään kahden viikon välein, minkä lisäksi projektihenkilöstö kokoontuu aika ajoin arvioimaan eri osakokonaisuuksien toteutusta.

Hankkeeseen on perustettu kolme työryhmää, joiden kaikkien yhtenä tehtävänä on seurantaan ja arviointiin osallistuminen: ohjausryhmä, johtoryhmä ja asiantuntijatyöryhmä. Ulkoisen arvioinnin toteuttajaksi valittiin tarjouskilpailun voittanut Sosiaalikehitys Oy.

Hankkeen toteutuksesta raportoidaan Mielenterveysseuran SOS-keskuksen johtajalle, Mielenterveyspalvelujen linjan johtoryhmälle, Mielenterveysseuran johtoryhmälle, hallitukselle, kumppaniyhdistyksille ja rahoittajalle.

Verkoston riskianalyysi

Verkoston riskianalyysi on yksi arviointityövälineistä, joita Sosiaali- ja terveysturvan keskusliiton ja Terveystieteiden tutkimuskeskuksen yhteinen JÄRVI-hanke on kehittänyt järjestöjä varten (www.jarvi-hanke.fi). Analyysin ensimmäisessä vaiheessa tunnistetaan hankkeen eri osa-alueisiin liittyviä riskejä. Seuraavassa vaiheessa riskit ja niiden painoarvot analysoidaan, minkä jälkeen etsitään ratkaisuja merkittävien riskien poistamiseksi tai minimoimiseksi.

Keväällä 2008 projektihenkilöstö, hankkeen johtoryhmä ja ohjausryhmä tekivät kukin vuorollaan analyysin ensimmäisen vaiheen. Tuloksiin liittyvien riskien tunnistaminen ja pisteyttäminen päätettiin jättää tuonnemmaksi. Projektihenkilöstön ja johtoryhmän todettua, etteivät johtamiseen ja talouteen liittyvät asiat ole hankkeen riskialueita, päätettiin ne jättää käsittelemättä ohjausryhmässä. Muut riskit pisteytettiin asteikolla Ei todennäköinen – Melko todennäköinen – Erittäin todennäköinen.

Työryhmien työskentelyn tulokset on koottu yhteenvetoon (LIITE 1). Yhteenvetoon on koottu työryhmien riskeille antamat pisteet ja riskeistä tekemät huomiot. Riskien ja niiden painoarvojen analysointi jatkuu projektihenkilöstön toimesta syyskaudella 2008. Analyysin lopulliset tulokset ja esitykset toimenpiteiksi käsitellään hankkeen johto- ja ohjausryhmissä.

Yhteenvetona voidaan todeta, että työryhmissä keskusteltiin useaan otteeseen siitä, että monet riskeistä liittyvät kiinteästi toisiinsa. Näin ollen joidenkin riskien tunnistaminen ja arvioiminen edellyttää myös muiden riskien huomioon ottamista.

Kaikki kolme työryhmää pitivät kahta riskiä kaikkein todennäköisimpinä: kumppaneiden sitoutumista ja eriäviä näkemyksiä sisältökysymyksissä. Sitoutumisen merkitys korostui keskusteluissa siten, että lähes kaikki muut riskit katsottiin voitavan palauttaa siihen, ovatko eri tahot sitoutuneita hankkeeseen ja sen sisältöihin. Sitoutumisesta kumpuavat ongelmat olivat jo tulleet näkyviin hankkeen alkuvaiheessa kumppaneissa tapahtuneiden muutosten kautta. Aito vaikutusmahdollisuus hankkeen sisältöihin, yhteinen suunnittelu sekä avoin keskustelu odotuksista, tarpeista ja tarjonnasta nähtiin keinoina pienentää riskiä.

Eriävät näkemykset sisältökysymyksissä nähtiin itsestään selvänä, positiivisena ja välttämättömänä asiana. Keskustelua sisältökysymyksistä tarvitaan, sillä ilman sitä kehittämistyötä ei voi tehdä. Työryhmissä todettiin, että kumppaniyhdistyksillä on luonnollisesti erilaisia, omasta perustehtävästään nousevia odotuksia ja tarpeita OVI-hanketta kohtaan. Eri toimijoiden tulee löytää yhteinen ymmärrys niistä asioista, joista tulee olla samaa mieltä sekä niistä joista voidaan olla eri mieltä.

Johtoryhmä

Hankkeen johtoryhmän tehtävänä on linjata projektin toimintaa, seurata ja arvioida projektin toteutusta, osallistua tulosten hyödyntämiseen sekä tiedottaa projektista ja sen tuloksista. Johtoryhmä kokoontuu 2-3 kertaa vuodessa.

Johtoryhmän jäsenet:

- Berde ry: toiminnanjohtaja Abdirahim Hussein
- Irakin Työllistämisyhdistys: puheenjohtaja Khaled Salih
- Monika-Naiset liitto ry: toiminnanjohtaja Reet Nurmi
- Suomen Mielenterveysseura ry:
 - kehittämisjohtaja Liisa Saaristo
 - järjestöjohtaja Sinikka Kaakkuriniemi (varapuheenjohtaja)
 - SOS-keskuksen johtaja Outi Ruishalme (puheenjohtaja)
 - projektijohtaja Sari Nyholm (esittelijä ja sihteeri)

Johtoryhmään kutsutaan myöhemmin vuonna 2008 Helsingin kaupungin ja sisäasiainministeriön edustajat. Johtoryhmä voi tarpeen mukaan kuulla myös muita asiantuntijoita.

Tarkastelujaksolla pidettiin yksi johtoryhmän kokous (4.3.2008). Siinä käsiteltiin muutoksia kumppaniyhdistyksissä, vuoden 2008 tarkennettua toimintasuunnitelmaa ja talousarvioita, tiedottamista ja hankkeen ulkopuolista arviointia. Lisäksi johtoryhmän jäsenet tekivät OVI-hankkeen verkoston riskianalyysin ensimmäisen vaiheen.

Ohjausryhmä

Hankkeen ohjausryhmän tehtävänä on tukea projektin käytännön toteutusta, osallistua sisältöjen suunnitteluun ja arviointiin sekä tiedottaa projektista ja sen tuloksista. Projektin eri vaiheiden mukaan vaihtelevia painopistealueita ovat esimerkiksi tiedottaminen ja koulutuksiin liittyvät kysymykset. Kokouksissa käsiteltävien asioiden määrä pyritään rajaamaan yhdestä kolmeen teemaan, jolloin keskustelulle jää enemmän aikaa. Ohjausryhmä kokoontuu tarpeen mukaan, noin 4-6 kertaa vuodessa.

Ohjausryhmän jäsenet:

- Berde ry: toiminnanjohtaja Abdirahim Hussein
- Irakin Työllistämisyhdistys ry: Ala Saeed
- Monika-Naiset liitto ry: asiakastyön koordinaattori Natalie Gerbert
- Helsingin kaupunki: alueellinen maahanmuuttotyön koordinaattori Christina Huotari
- Suomen Mielenterveysseura ry:
 - aluekoordinaattori Tiina Lumijärvi
 - erityisasiantuntija Lena Bremer (varapuheenjohtaja)
 - projektityöntekijä Farzaneh Hatami Landi
 - projektityöntekijä Sabad Yussuf
 - projektijohtaja Sari Nyholm (puheenjohtaja)
 - projektisuunnittelija Jouni Saarelainen (sihteeri)

Ohjausryhmää täydennetään vuoden 2008 aikana sisäasiainministeriön edustajalla ja tarpeen mukaan muilla asiantuntijoilla.

Tarkastelujaksolla oli kolme ohjausryhmän kokousta (5.2., 15.4. ja 10.6.). Kokouksissa käsiteltiin muun muassa hankkeen aikana toteutettavia koulutuksia, kumppaniyhdistystilannetta, aineistoihin ja verkostotyöhön liittyviä kysymyksiä, tiedottamista ja hankkeen ulkopuolista arviointia. Verkoston riskianalyysin ensimmäisen vaiheen ohjausryhmän jäsenet tekivät huhtikuun kokouksessa.

Mielenterveysseuran asiantuntijatyöryhmä

Mielenterveysseuran eri linjojen asiantuntijoista koottu asiantuntijatyöryhmä seuraa ja arvioi, että projektia toteutetaan Mielenterveysseuran linjausten ja tavoitteiden suuntaisesti, varmistaa, että kaikki olemassa oleva

osaaminen ja kokemus tulevat hankkeessa hyödynnetyksi sekä tukee hankkeessa kertyvien tulosten ja oppien juurtumista osaksi Mielenterveysseuran perustehtävää.

Tarkastelu jaksolla oli kaksi asiantuntijatyöryhmän kokousta (26.2. ja 12.6.). Kokouksissa keskusteltiin muun muassa koulutuksista, verkostotyöstä ja aineistoista. Esille nousi mm. ajatus sisällyttää kehitettäviin aineistoihin osioita, joissa käsitellään maahanmuuttoa psyykkisenä prosessina sekä tarve tiivistää yhteistyötä työvoimatoimiston kanssa.

Ulkoisen arviointi

Hankkeen vaikuttavuuden ulkoinen arviointi toteutetaan ostopalveluna. Tämä on toteuttajan etu ja rahoittajankin edellytys silloin, kun projektin kokonaisrahoitus ylittää 500 000 euroa. Tästä johtuen ulkoinen arviointi sisällytettiin osaksi toimintasuunnitelmaa ja talousarviota hankesuunnitelman täsmentämisen yhteydessä syyskuussa 2007.

Ulkoisen arvioijan tehtävänä on arvioida hankkeen vaikutuksia. Ulkoinen arviointi halutaan kiinteäksi osaksi hankkeen toteutusta, jotta sen tuloksia voidaan hyödyntää hankkeen aikana. Arvioinnin toivotaan tuottavan tietoa mm. seuraavista asioista:

- Minkälaisia vaikutuksia valituilla keinoilla on hankkeeseen osallistuvien maahanmuuttajajärjestöjen toimintaan?
- Miten hankkeen toiminta lisää siihen osallistuvien maahanmuuttajajärjestöjen valmiuksia tukea toimintansa piirissä olevia ihmisiä?
- Minkälaisia vaikutuksia hankkeessa kehitettävillä aineistoilla ja koulutuksilla on?
- Mihin suuntaan hankkeen toimintaa tulisi kehittää, jotta tavoitteet saavutettaisiin?

Ulkoinen arviointi kilpailutettiin kevään 2008 aikana projektijohtajan ja -suunnittelijan toimesta avointa hankintamenettelyä käyttäen. Tarjouspyyntö toimitettiin suoraan 18 palveluntarjoajalle, jotka olivat joko RAY:n arviointipääallikön toimittamalla listalla tai löytyivät projektihenkilöstön kartoituksen kautta. Tarjouskilpailusta ilmoitettiin hankintalain vaatimalla tavalla myös sähköisessä HILMA-järjestelmässä (www.hankintailmoitukset.fi).

Määräaikaan 21.4.2008 kello 14.00 mennessä saapui 14 tarjousta, joista 13 oli tarjouspyynnön mukaisia. Tarjousten suuri määrä teki kilpailutusprosessista ennakoitua työllistävemmän. Tarjousvertailussa 13 tarjousta pisteytettiin tarjouspyynnössä ilmoitettujen valintakriteerien mukaisesti. Kilpailutuksella haettiin hankkeen tarpeisiin parhaiten soveltuvaa kokonaistaloudellisesti edullisinta tarjousta. Tarjousten vertailu toteutettiin seuraavien kriteerien perusteella:

- tarjoajan laatiman arviointisuunnitelman realistisuus ja soveltuvuus suhteessa arviointitehtävään (painoarvo 30 %)
- toteuttajan aikaisempi kokemus kehittämishankkeiden arvioinnista (25 %)
- hinta (25 %)
- kansalais- ja yhdistystoiminnan tuntemus (15 %)
- maahanmuuttoon liittyvien kysymysten tuntemus (5 %)

Projektijohtaja ja -suunnittelija perehtyivät tarjouksiin ja pisteyttivät ne ensin itsenäisesti. Tarjousten keskinäinen vertailu toteutettiin tämän jälkeen yhteistyönä. Arvioinnin toteuttajaksi valittiin tarjousvertailussa eniten pisteitä saanut Sosiaalikehitys Oy. Tiedoksianto hankintapäätöksestä postitettiin kaikille tarjouksen jättäneille 7.5.2008.

Sosiaalikehityksen arviointitutkijan kanssa pidettiin 30.5. aloituspalaveri, jossa käytiin läpi hankintasopimusta ja arviointisuunnitelmaa. Aikataulujen lisäksi tapaamisessa sovittiin, että Sosiaalikehityksen arviointitutki- ja toimittaa täsmennetyn arviointisuunnitelman elokuun loppuun mennessä ja esittelee suunnitelman syksyllä

hankkeen ohjaus- ja johtoryhmässä. Arviointia ja raportointia ohjaava täsmennetty arviointisuunnitelma liitetään osaksi hankintasopimusta. Suunnitelmaa voidaan sopijaosapuolten yhteisestä päätöksestä edelleen tämentää myöhemmin.

Tiedottaminen

Verkosto- ja yhteistyöhankkeissa tulee panostaa aktiiviseen ja monipuoliseen tiedottamiseen. OVI-hankkeessa pyritään varmistamaan tiedonkulku kaikkiin suuntiin: projektihenkilöstöltä kumppaniyhdistyksille, yhteistyökumppaneille ja Mielenterveysseuralle - ja päinvastoin.

Kumppaniyhdistykset ovat nostaneet tiedottamisen tukemisen ja siihen liittyvän osaamisen vahvistaminen yhdeksi tavoitteekseen OVI-hankkeessa. Tähän liittyvää koulutusta ja materiaalia tullaan tuottamaan hankkeen edetessä.

Perinteisemmän tiedottamisen (esitteet, sähköpostit, tapaamiset jne.) lisäksi keskeisenä tiedottamiskanavana toimivat hankkeen omat verkkosivut osoitteessa <http://hankkeet.mielenterveysseura.fi/ovi>. Sivuilta löytyy sekä tietoa hankkeesta, sen työryhmistä ja koulutuksista että ajankohtaisia mielenterveyteen ja maahanmuuttoon liittyviä uutisia ja tiedotteita.

Myös kumppaniyhdistykset voivat hyödyntää sivustoa omassa tiedotuksessaan. Kaikki tahot ovat nimenneet tiedotusvastaavat, jotka ovat

- Berde ry: toiminnanjohtaja Abdirahim Hussein ja varapuheenjohtaja Hagi Abdullahi
- Irakin Työllistämisyhdistys IRTY ry: puheenjohtaja Khaled Salih
- Monika-Naiset liitto: tiedottaja Kirsi Moilanen
- OVI-hanke: projektisuunnittelija Jouni Saarelainen

OVI-hanke osallistui 6.-7.2.2008 järjestettyyn Mieli 2008 – kansalliset mielenterveyspäivät -tapahtumaan posteriesityksellä. Posteriesitys julkaistiin myös osana tapahtumasta koottua julkaisua (Mieli 2008 Työpappeja – Kansallisten mielenterveyspäivien taustamateriaali, luennot ja posterit). Tapahtuma järjestettiin Vantaan Tikkurilassa Suomen Mielenterveysseuran, Stakesin ja Vantaan Sateenvarjo-hankkeen yhteistyönä.

Henkilöstöhallinto

OVI-hankkeessa työskentelee neljän työntekijän tiimi: projektijohtaja Sari Nyholm ja projektisuunnittelija Jouni Saarelainen aloittivat työnsä hankkeessa 1.9.2007. Projektityöntekijät Farzaneh Hatami Landi ja Sabad Yussuf aloittivat työt tammikuussa 2008 (2.1. ja 21.1.).

Projektijohtaja on projektihenkilöstön esimies ja vastaa hankkeen henkilöstöhallinnosta. Uusien työntekijöiden palkkauksesta ja uudesta työryhmästä johtuen henkilöstöhallintoon liittyvät asiat painottuivat tarkastelujaksolla. Alkuvuonna keskityttiin projektityöntekijöiden perehdyttämiseen ja työpisteisiin liittyviin käytännön asioihin. Myöhemmin keväällä panostettiin toimenkuvien tarkentamiseen ja kehitettiin tiimin sisäistä työnjakoa.

Taloushallinto

Kokonaisbudjetti vuodelle 2008 on 236 838 euroa. Kumppaniyhdistysten vaihtuminen keväällä hidasti hankkeessa tehtävää kehittämistyötä. Seurausvaikutuksina myöskään kustannukset eivät kevätkaudella toteutuneet suunnitellusti, mikä mahdollistaa kuluvalta vuodelta siirtyvän rahoituksen hyödyntämisen vuonna 2009. Arvio vuodelle 2009 siirtyvästä avustuksesta on noin 38 000 euroa

Liite 1: Yhteenvedo OVI-hankkeen verkoston riskianalyysistä (vaihe 1: riskien tunnistaminen)

YHTEISTYÖKUMPPANEI- HIN LIITTYVÄT RISKIT	TIIMIN ARVIO	JOHTORYH- MÄN ARVIO	OHJAUSRYH- MÄN ARVIO	HUOMIOITA
Vaikeus löytää yhteistyö- kumppaneita	Ei todennä- köinen	Erittäin todennä- köinen	Melko todennä- köinen	Osa työryhmistä arvioi ainoastaan yhteistyötahojen ja kumppaneiden löytämistä, osa myös näiden sitou- tumista. Riskiä on vaikea arvioida miettimättä myös sitoutumista ja aikatauluja. Alussa helppo löytää kumppaneita; myöhemmin ilmennyt ongelmia sitoutumisessa. Kumppanuus ja yhteistyö ovat aina myös resurssikysymys; innostusta usein on, mutta resursseja ei. Luottamusta tulevaisuuteen löytyy
Yhteistyökumppaneiden aikatauluun liittyvät riskit	Melko toden- näköinen	Melko todennä- köinen	Melko todennä- köinen	Kaikille (projektihenkilöstö, kumppaniyhdistysten edustajat, viranomaiset jne.) sopivien aikataulujen löytä- minen voi olla haasteellista. Milloin esimerkiksi koulutukset ja työryhmien palaverit tulisi järjestää (päivällä, illalla, viikonloppuna)? Kumppaneiden omaan toimintaan tarvitaan myös aikaa. Kuinka aktiivisesti yhdistykset toimivat? Riski pienenee sitoutumisen ja yhteisen suunnittelun kautta. Kumppaneiden ja yhteistyötahojen määrää vaikuttaa riskin suuruuteen.
Kumppaneiden sitoutumisen riskit	Erittäin toden- näköinen	Melko todennä- köinen	Melko todennä- köinen	Haasteellisin ja tärkein: sitoutumisen riski heijastuu kaikkeen muuhun. Tuleeko kumppaneiden sitoutua koko hankkeen ajaksi? Aito vaikuttamismahdollisuus ja pienentää riskiä. Myös sitoutumisen käsitteen avaaminen ja siitä keskus- telu on työväline riskin minimoimiseen. On varmistettava, että kumppaneiden odotukset/tarpeet sekä hankkeen tarjonta kohtaavat. Sekä sitoutumista että sen puutetta on jo koettu (kumppanivaihdokset) – kokemuksesta hyötyä jatkossa. Monikulttuurisuus voi tuoda yhteydenpitoon omat haasteensa: menevätkö viestit todella perille, tulevatko ideat ja toiveet kuulluksi? Jos ongelmia on yhteydenpidossa, varsinainen syy löytyy muualta? Tiedottamisen tulee olla säännöllistä ja monipuolista.
Yhteydenpidon vaikeus	Ei todennä- köinen	Melko todennä- köinen	Melko todennä- köinen	
TOIMINNALLISET RISKIT	TIIMIN ARVIO	JOHTORYH- MÄN ARVIO	OHJAUSRYH- MÄN ARVIO	HUOMIOITA
Yhteisten intressien löytämi- sen riskit	Melko toden- näköinen	Melko todennä- köinen	Ei todennäköi- nen	Riski on aina olemassa: varmistettava aika ajoin, että yhteinen näkemys säilyy ja pelisäännöt ovat selkeät. Mahdolliset piilo-odotukset lisäävät riskiä Ei pitäisi olla riski siinä vaiheessa kun on sitouduttu eli löydetty yhteinen intressi.
Eriävät näkemykset sisältö- kysymyksissä	Erittäin toden- näköinen	Erittäin todennä- köinen	Melko todennä- köinen	Mistä asiasta pitää olla yhteinen ymmärrys ja missä voidaan olla eri mieltä? Myös positiivinen asia: keskustelua tarvitaan ja ilman erilaisia näkemyksiä ei voi tehdä kehittämistyötä. Kumppaneilla omat, perustehtävästä nousevat odotukset ja tarpeet. Näiden kartoittaminen on projektihen- kilöstön tehtävä. Keskustelua on pidettävä yllä siitä, mitä mielenterveys on ja millaisia käsitteitä ja uskomuksia siihen liittyy.